

SĂPĂTURILE DE SALVARE DE LA CASTRUL ARUTELA DIN 1978

Cercetările întreprinse la Arutela în campaniile 1967—1970, ale căror rezultate au fost comunicate și publicate, care defineau situația castrului și locul său în sistemul defensiv al limesului Alutan, s-au efectuat pînă la terasamentul căii ferate Rîmnicu Vilcea—Sibiu de pe malul stîng al Oltului.

Odată cu demontarea căii ferate, care acoperea partea de vest a castrului pînă la malul Oltului, în legătură cu lucrările de amenajare a hidrocentralei Turnu, a devenit posibilă și obligatorie o cercetare arheologică avînd caracter de salvare a acestei zone. Săpătura a dus la dezvelirea integrală a suprafeței rămasă necercetată, însumînd 975 m², ea efectuîndu-se în perioada 6 iulie—5 august cu concursul mîinii de lucru pusă la dispoziție de lotul nr. 1 al șantierului hidrocentralei Turnu, (condus de ing. Mihăilă) și de militari de pe șantierul Muzeului militar central de la Racovița.

Zona de cercetare a fost caroiată în șase suprafețe, marcate de la nord la sud.

Zidul de nord al incintei castrului a fost urmărit spre vest pe o lungime de 12 m la care se adaugă încă 3 m, pe parcursul căroră au mai rămas pietre din temelie, la capătul său malul prezentîndu-se ca retezat de apele Oltului, probabil cu prilejul unei revărsări petrecută în antichitate. Grosimea sa era de regulă, ca și în restul incintei de 1,58—1,60 m, ajungînd în zona pintenilor la

1,68 m. *Murus*-ul s-a păstrat pe o înălțime maximă de 1,20—1,25 m și una minimă de 0,26 m, la punctul de unde a putut fi urmărit doar pe urma pietrelor izolate din fundație. La exterior s-a urmărit, soclul cunoscut din campaniile anterioare, lat de 0,13 m și înalt de 0,20 m. La 7 m spre Olt de la locul de unde s-a început săpătura, se află o platformă exterioară incintei, montată pe un soclu înalt de 0,15 și lat de 0,18 m, avînd ieșindul de front de 0,45—0,50 m și lungimea de 2,80 m, construită în aceeași tehnică cu *murus*-ul. Platforma constituie pentru castrul de la Arutela un element nou de construcție, avînd foarte probabil funcția de suport pentru o mașină de luptă. La interior au mai apărut doi pinteți, primul situat la 4,15 m, cel de al doilea la 8,50 m de ultimul pinteț vestic dezvelit în campaniile anterioare, distanța între ei fiind de 3,40 m.

Zidul sudic de incintă a mai fost urmărit pe o lungime de 13,20 m pînă la ruptura malului. *Murus*-ul are aici o grosime de 1,58—1,60 m și prezintă la exterior un soclu lat de 0,15 m și înalt de 0,25 m. Înălțimea sa actuală variază între 0,40 și 0,86 m. La interior, la 3,10 m de ultimul pinteț vestic dezvelit anterior, apare un alt pinteț, urmat la 7,20 m de un al doilea și la 11,50 m de al treilea. Pe latura interioară a zidului sudic de incintă se observă un soclu alcătuit din pietre legate cu mortar lat de 0,20—0,25 m și înalt de 0,18—0,20 m.

Din elevația zidurilor de nord și de sud ale *praetoriumului* nu s-a mai păstrat nimic; în schimb, pe latura nordică s-a aflat o fundație de pietriș lungă de 0,90 m și lată de 0,40 m, la capătul vestic al zidului păstrat, avînd în continuare, coliniar, pe traseu cîteva pietre izolate. Pe latura sudică s-au întîlnit doar pietrele izolate, coliniare. Latura vestică a clădirii poate fi marcată ipotetic prin aceeași metodă, astfel încît lungimea toată a zidurilor de nord și de sud ale pretoriului măsoară 16,30 m. În interior nu au putut fi delimitate încăperile de la vest de *atrium*. Pe o suprafață de $3,70 \times 8,30$ m s-au descoperit pietre mici de rîu formînd un pavaj în legătură cu cel din *atrium*. În colțul interior nord-vestic s-a aflat un alt pavaj, tot din pietre mici, poate al unui eventual oficiu, urmat spre vest pe aceeași direcție de un pavaj de cărămizi pe o suprafață de $3 \times 3,80$ m.

La 1,60 m sud de primul pavaj amintit mai sus se află un canal de scurgere format din pietre așezate oblic avînd deschiderea la partea superioară de 0,70 m și la partea inferioară de 0,20 m. Canalul a fost urmărit pe o lungime de 2,80 m în pantă spre Olt.

Din *via decumana*, care apare acum pentru prima oară la Arutela, s-au păstrat doar pietre izolate de rîu la vest de mijlocul laturii vestice pe o lungime de 5,70 m pînă în malul rupt de Olt.

La 3,50 m de incinta nordică se află *via sagularis*, înclinată spre Olt, amenajată din pietre de rîu, avînd marcat mijlocul cu dale sau pietre mai mari. Se păstrează pe o lungime de 10 m cu o ușoară deviere spre nord-vest și este lată de 1,40—1,90 m. *Via sagularis* de lîngă zidul sudic este deranjată între zona înainte cercetată și pînă la primul pînten din campania actuală, de unde se păstrează pe o lungime de 12,68 m, cu o ușoară deviere tot spre nord-vest, avînd o lățime maximă de 2 m. Structura ei este aceeași cu cea de lîngă latura de nord.

Via latera praetorii sinistra continuă de la segmentul dezvelit în campaniile anterioare,

paralelă cu latura de nord a *praetoriumului* și este păstrată pe o lungime de 6 m și o lățime de 2,20 m, fiind similară ca tehnică, pantă și deviere cu *via sagularis*. *Via latera praetorii dextra* continuă în aceleași condiții dar este mai deranjată. Se păstrează pe o lungime de 6,9 m și o lățime de 1,80 m.

La 0,90 m de capătul viei *latera praetorii sinistra* s-a descoperit un bazin-rezervor, construit din pietre și cărămidă, așezate oblic, avînd dimensiunile 42×32 m pînă la 15×40 m, adînc de 0,45 m și placat pe fund cu aceleași materiale. În *retentura dextra* pe baza pietrelor izolate coliniare se reconstituie ipotetic o baracă de lemn, a cărei latură estică apăruse anterior, avînd laturile de nord și de sud lungi de circa 15 m. În *retentura sinistra* a existat foarte probabil o baracă simetrică în interiorul căruia au apărut pe o suprafață de 5×4 m resturi dintr-un paviment de cărămidă.

La 1,90 m vest de locul reluării săpăturii pe latura nordică, la exterior pornește un canal acoperit cu dale mari de piatră urmărit pe o lungime de 4 m pe direcția nord după care cotește în unghi drept pe direcția est-vest pe o lungime de încă 5 m, poate în legătură cu termele care, după informațiile șefului de lot, s-ar fi aflat la o distanță de circa 50 m nord de castru.

Pe suprafața cercetată s-au descoperit următoarele obiecte mai importante:

- trei monede de bronz, doi sesterți de la Hadrian și un as de la Caracala;
- un opaiț
- un ulcior mic
- vîrfuri de pilum
- vîrfuri de săgeți siriene
- o brățară de bronz
- un pandantiv de cuirasă
- o fibulă
- un pînten fragmentar

Cercetarea castrului propriu-zis se încheie astfel, urmînd ca ulterior să se facă lucrările de consolidare și restaurare, pentru a rămîne în continuare ca obiectiv în circuitul turistic al văii Oltului.